tuli ta Liivimaale, kus ta isa oli kindralkuberneriks, ja esines Tartu gümnaasiumis 1630. a. kõnega *Quaestiones de hodierno statu, honori academiae Dorpatensis, munificentia invictissimi regis Gustavi Adolphi in Livonia jam surgentis,* mis ka ühe teate järgi olevat Tartus s. a. trükitud. Nähtavasti pole see teade siiski õige. A. 1633 nimetati S. kun. Kristiina poolt kammerhärraks, 1638 kammer-reviisoriks, 1640 kammernõunikuks ja 1646 Upsala maahärraks. 1647. a. oli ta Stokholmi riigipäeval maamarssaliks, määrati a. 1648 riiginõunikuks ning Tartu ülikooli kantsleriks ja 1655 Eestimaa kuberneriks, mis kohal ta ainult nimeliselt oli 1 a. Osa võtnud diplomaatilisest tegevusest, määrati ta a. 1663 Ingerimaa lagmaniks ja Vismari tribunaali presidendiks, mis kohalt ta järgm. a. tagandati politiliste intriigide tõttu. S. suri 23. VII 1683 Stokholmis.

Nord. Familjeb.[II], 25.; Recke-Napiersky IV; Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män XV (1848). — Vt. ka Fr. Arnheim, Freiherr Benedikt Skytte (1614—1683), der Urheber des Planes einer Brandenburgischen »Universal-Universität der Völker, Wissenschaften und Künste« (Festschrift zu Gustav Schmollers 70. Geburtstag, 1908).

*A. R. C.*

**SKYTTE, Jakob,** vabahärra, Tartu ülikooli esimene rektor, sünd. a. 1613 Johan S. (vt.) pojana. Juba õige noores eas õppinud välismaa ülikoolides, valiti ta sügisel 1632, kui Tartu ülikool pidulikult avati, ülikooli esimeseks rektoriks (*rector illustris*). Hoolimata oma noorest east on ta arvukale kuulajakonnale pidanud loenguid klassilistest kirjanikkudest ja ülikooli avamise a.-l olnud praeses'eks esimesele väitekirjale, mis on mainitud Tartus ilmununa, nimelt *Disputatio de rebus publicis, academicae disquisitioni subjecta.* A. 1642 määrati S. Svea õuekohtu asepresidendiks ja a. 1645 Östergötlandi maahärraks. Ta suri 1. III 1654. Peale ülalnimetatud väitekirja on S. avaldanud ka mõningaid muid ladinakeelseid kirjutisi.

Recke-Napiersky IV; Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män XV (1848); C. Schirren, Zur Geschichte der schwed. Universität in Livland (Mitt. VII).

*A. R. C.*

**SKYTTE, Johan,** vabahärra, Liivimaa kindralkuberner, Rootsi riigimees, sünd. a. 1577 Nyköpingis Rootsis bürgermeistri pojana, õppis pikemat aega välismaa parimais ülikooles ja sai a. 1602 prints Gustav Adolf'i (hiljemini Gustav II Adolf) õpetajaks. Olnud diplomaatilises tegevuses, sai ta a. 1611 Westmanlandi asehalduriks ja järgm. a. riigi majandusülemaks (rikskammarråd), mis ametis ta püsis 18 a. A. 1617 kutsuti S. riiginõunikuks ja valiti a. 1622 Upsala ülikooli kantsleriks. Juba 1624. a. saanud kingitusena suured maa-alad Ingerimaal (Dudderhoff'i vabahärrakond), määrati ta a. 1629 Liivimaa, Ingeri ja Karjala kindralkuberneriks, sest kun. Gustav Adolf vajas eelnimetatud piiriprovintsidesse, millede olud Poola segase aja järel olid võrdlemisi halvad, suure vilumusega riikliku võimu esindajat. Et S. määramine kindralkuberneriks oleks olenenud, nagu mõnikord on tahetud väita, tema vastaste soovist eemaldada ebasoovitav isik kuninga lähemast ümbruskonnast, pole tõestatav ega, kun. Gustav Adolfi iseseisvat talitamisviisi arvesse võttes, sugugi usutav. S.-le antud instruktsioonis 10. XII 1629 (tr. Lundström'i teoses) toonitatakse iseäranis, et temal tuleb tähelepanu pöörata õiguslikkude, tulunduslikkude ja hariduslikkude olude korraldamisele nimetatud maakondades. Võtnud ette teekonna Stokholmist Soome, Ingeri ja Eesti kaudu, kusjuures ta viimase provintsi olukorrast oli saanud õige halva mulje ja Tallinnas viibides osa võtnud läbirääkimistest gümnaasiumi asutamiseks, jõudis S. märtsis 1630 Riiga ja hakkas otsekohe energiliselt tööle. Juba sama a. suvel, 26. VIII 1630, anti määrus asutada Tartu õuekohus, mis pidi olema kõrgemaks justiitsasutiseks Balti provintsides, Ingeris ja Karjalas ja pidi hoolitsema õiguslikkude olude jaluleseadmise eest nendes maakondades. Õuekohtu koosseisu moodustasid peale presidendi ja abipresidendi 12 assessorit, pool neist aadli, teine pool mitte-aadli soost, sekretär ja 2 notarit. Kohtu liikmeiks võisid olla rootslased ja liivimaalased-sakslased. Presidendi määramine oli kuninga asi, teistesse ameteisse määrati alguses kohustetäitjad õuekohtu poolt kuberneri teadmisel, hiljemini aga kuninga poolt õuekohtu esitatud kolmest kandidaadist. Õuekohtust, mille võimupiiresse ei kuulunud Riia ja Tallinna, oli võimalik veel kõrge lõivu tasumisel apelleerida kuningale. Kohus hakkas teotsema 1. IX 1630 *cum subditorum summo applauso,* nagu S. kirjutab, ja osutus otsekohe õige tarvilikuks Liivimaal. Rootsi eeskuju järgi püüdis S. siis moodustada kohtukorralduses eriinstantse, kuid tal ei õnnestunud siiski läbi viia Rootsi lihtsustatud süsteemi. Ta andis 20. V 1630 välja »Ordinanz, wie es bey den Untergerichten primae instantiae der vier rigischen Kreysen soll gehalten werden« ja selle täienduseks maakohtunikkude jaoks 1. II 1632 »Verbesserte Ordinanz«. S. võitlus Riia ja Tallinna eraõiguste vastu õigusliku alluvuse suhtes, mis suurt segadust tekitas, ei õnnestunud, ja ainult osalt suutis S. teostada



Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 477